

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins í Sarajevó 22. maí 2015

Stjórnarnefndarfundur Evrópuráðsþingsins var haldinn í þinghúsi Bosníu og Hersegóvínu í Sarajevó 22. maí sl. Karl Garðarsson, formaður Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins, sótti fundinn auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur, ritara Íslandsdeildar. Á dagskrá voru réttindi barna í stjórnarskrám aðildarríkja Evrópuráðsins, refsivæðing óreglulegra farandverkamanna (e. migrants), ógnir við menningararfleifð ríkja og úthlutun sæta í Evrópuráðsþinginu með tilliti til Tyrklands. Þá voru helstu áherslur formennsku Bosníu og Hersegóvínu kynntar, en hún hófst 19. maí sl. Loks voru utandagskrárumræður um stjórnmálaástandið í Makedóníu.

Í upphafsávarpi sínu sagði Anne Brasseur, forseti Evrópuráðsþingsins, að formennska Bosníu og Hersegóvínu fæli í sér tækifæri jafnt sem áskoranir og ábyrgð fyrir landið. Evrópuráðsþingið styddi áherslur formennskuáætlunarinnar og hún sagðist vona að formennskan gæti falið í sér tækifæri fyrir Bosníu og Hersegóvínu til að gera nauðsynlegar endurbætur á stofnunum sínum.

Utanríkisráðherra Bosníu, Igor Crnadak, ávarpaði næstur fundinn og kynnti áherslur undir formennsku landsins í Evrópuráðinu næstu sex mánuðina. Samningur Evrópuráðsins um forvarnir og baráttu gegn ofbeldi á konum, nágrannastefna stofnunarinnar og starf hennar á sviði menningar voru þar efst á blaði, ásamt verkefnum um trúarlega vídd menningarsamskipta.

Í utandagskrárumræðu um stjórnmálaástandið í Makedóníu var lýst yfir þungum áhyggjum af þróun mála síðastliðinn mánuð en miklar deilur standa nú yfir milli stjórnarandstöðuafla og ríkisstjórnar landsins, sem leitt hafa til vopnaðra átaka. Í umræðum kom helst fram að rót vandans væri mikil spilling í stjórnmálum landsins og hjá dómstólum, sem og skortur á óháðum fjölmiðlum. Deilan væri ekki á milli þjóðernishópa. Rannsaka þyrfti allar hliðar málsins og sækja þá sem ábyrgir væru til saka.

Í ályktun um réttindi barna í stjórnarskrám aðildarríkja lýsti þingið yfir áhyggjum af því að aðildarríki ráðsins nýttu ekki alla mögulega stjórnskipu-, laga- og stjórnsýslulega möguleika til að vernda börn. Börnum standi ógn af nýjum ógnum 21. aldar, t.d. í tengslum við upplýsinga- og samskiptatækni og niðurskurðaraðgerðir ríkja þegar kemur að opinberri þjónustu í kjölfar efnahagskreppunnar. Þingið kallaði eftir að aðildarríki greindu og tryggðu framkvæmd ákvæða stjórnarskráa sinna með tilliti til alþjóðlegra staðla og veiti stjórnskipulegar tryggingar fyrir vernd og eflingu réttinda barna. Einnig að þau skrifuðu undir og virtu alþjóðleg tæki sem snúa að mannréttindum barna, þar á meðal nýja valkvæða bókun við barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna um verklag við miðlun upplýsinga (e. Optional Protocol of the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure), dómaframkvæmd Mannréttindadómstóls Evrópu, viðbótarbókun við félagsmálasáttmála Evrópu, þar sem kveðið er á um kerfi fyrir kærur hópa, og viðmiðanir Evrópuráðsins um barnvænt réttlæti (e. Council of Europe Guidelines on Child Friendly Justice). Karl Garðarsson tók til máls í umræðum um málið. Hann sagði frá samstarfi Alþingis, UNICEF á Íslandi, Barnaheill á Íslandi og umboðsmann barna um verkefni sem snýr að því að einn þingmaður hvers þingflokks er talsmaður barna á Alþingi. Með því að gerast talsmenn barna á Alþingi væri þingmönnum gefið tækifæri til að koma sjónarmiðum barna á framfæri við undirbúning lagasetningar, og við stefnumótun á þingi og í stjórnsýslunni. Þá sagði hann einnig frá góðum árangri Barnahúss og hvatti ríki sem ekki hefðu svipað fyrirkomulag til að setja slíkt upp.

Í ályktun um refsivæðingu óreglulegra farandverkamanna sagðist þingið lengi hafa fordæmt sífellt harðari stefnu ríkja gagnvart farandverkamönnum sem fælu í sér aukna

félagslega útskýfun og takmarkaðan aðgang að mann- og félagsréttindum. Orðtakið „farandverkamaður“ fæli í sér ákveðna fordóma, sérstaklega þegar það væri tengt við ólöglegt athæfi. Ytri landamærastefna Evrópusambandsins tengdi farandverkamenn við glæpsamlegt athæfi og gerði þannig flutning fólks á milli landa að innra öryggismáli ríkja og tengdi það við ógn við allsherjarreglu og félagsleg kerfi. Í því sambandi undirstrikaði þingið mikilvægi þess að nota orðtakið „óreglulegir“ en ekki „ólöglegir“ eða „ótilkynntir“ (e. undeclared) farandverkamenn. Röng notkun hugtaka ætti sinn þátt í því að auka útlendingahatur og kynþáttafordóma. Þingið fordæmdi jafnframt hörku dómstóla í málum þar sem farandverkamenn væru handteknir, settir í fangelsi og dæmdir sem gerendur afbrota, og lagði til að varðhald yrði einungis notað sem lokaúrræði, sérstaklega í tilfellum hælisleitenda. Þá minnti þingið á að hælisleitendur eiga rétt á alþjóðlegri vernd og ferðafrelsi. Þingið kallaði eftir að aðildarríki eflðu og virtu grundvallarréttindi farandverkamanna og notuðu orðtakið „óreglulegir farandverkamenn“ í stað „ólöglegir farandverkamenn“ í ræðum og opinberum skjölum. Þá kallaði þingið einnig eftir að aðildarríki nýttu aðrar lausnir en varðhald eins og mögulegt væri og eflði baráttuna gegn mansali og smygli á farandverkamönnum.

Í ályktun um ógnir við menningararfleifð ríkja lýsti þingið yfir miklum áhyggjum af þeirri kerfisbundnu eyðileggingu á menningararfleifð sem nú væri orðinn einn af meginþáttum átaka milli þjóðarbrotar, yfirleitt af höndum vopnaðra sveita sem tilheyrðu ekki her ríkis og án þess að formleg stríðsyfirlýsing væri til staðar. Þróunin væri í andstöðu við Haag-sáttmálann um verndun menningarverðmæta í vopnuðum átökum frá 1954 (e. Hague Convention on the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict) og Genfar-sáttmálann um vernd almennra borgara á stríðstímum frá 1949, (e. Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War) og bókanir við hann frá 1977. Að mati þingsins væri vernd menningararfleifðar í tengslum við átök mannréttindamál sem ætti að fela í sér alþjóðlega ábyrgð. Þingið mæltist til þess að aðildarríki Evrópuráðsins undirrituðu og fullgiltu rammisamning Evrópuráðsins um gildi menningararfleifðar fyrir samfélagið (e. The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society), og yfirlýsingu evrópsku landslagsráðstefnunnar (e. The European Landscape Convention). Þá mælti þingið með því að aðildarríki Evrópuráðsins, í samstarfi við Sameinuðu þjóðirnar og aðrar viðeigandi stofnanir, íhuguðu að endurskoða og styrkja ákvæði Haag-sáttmálans um verndun menningarverðmæta í vopnuðum átökum og Genfar-sáttmálann um vernd almennra borgara á stríðstímum, og bókanir við hann, með því markmiði að efla forvarnakerfi og gera viðurlög við brotum strangari. Loks mælti þingið með því að aðildarríki festu í lög að kerfisbundin, vísvitandi og markviss eyðilegging menningarverðmæta væri skilgreind sem glæpur gegn mannkyninu og þau þróðu frekari leiðir til að koma gerendum fyrir innlenda og alþjóðlega dómstóla.

Í ályktun um úthlutun sæta í Evrópuráðsþinginu með tilliti til Tyrklands kom fram að úthlutun sæta í Evrópuráðsþinginu til aðildarríkja, sem byggist á íbúafjölda, hafi ekki tekið breytingum frá árinu 1977. Síðan þá hefði íbúafjöldi Tyrklands farið úr 40 milljónum í 77 milljónir. Þingið teldi rétt að verða við ósk tyrknesku landsdeildarinnar um að fjölga sætum hennar í Evrópuráðsþinginu í tólf. Þingið studdi einnig beiðni Tyrklands um að bæta tyrknesku við sem einu af vinnumálum þingsins, að því skilyrði uppfylltu að Evrópuráðið þægi boð Tyrklands um að verða einn af aðalframlagsveitendum ráðsins. Samhliða breytingunni mundi fjöldi sæta Tyrklands í nefndum þingsins og framkvæmdastjórn aukast, og Tyrkland fengi einn af varaforsetastólunum þingsins.

Nánari upplýsingar fást á <http://assembly.coe.int/> og hjá ritara Íslandsdeildar.